

Asia: VN/9727/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle vammaispalvelulain 2 §:n muuttamiseksi

Lausuntopyynnön kysymykset

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Auttaako elämänvaiheita koskeva säännös yhdessä säännöskohtaisten perusteluiden kanssa arvioimaan, milloin on kyse sellaisesta avun ja tuen tarpeesta, johon tulee vastata vammaispalvelulain mukaisin palveluin?

Ei

Voit halutessasi perustella vastausta tai lisätä muutosehdotuksen

Perustelu, jonka mukaan säännöksen sisältöä on vain tarkennettu sen soveltamisen helpottamiseksi, on kestävä. Vaikka säännös ei muodollisesti muuttaisi oikeustilaa, se ohjaa viranomaisia poissulkemaan palveluista henkilöitä elämänvaiheeseen perustuvalla yleistyksellä. Tämä voi johtaa eriarvoisiin käytäntöihin eri hyvinvointialueilla, mikä on ristiriidassa vammaissopimuksen artiklan 4 ja perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. Lisäksi vaatimus "tarpeiden poikkeavuudesta" käytännössä rajoittaa sekä lapsen että iäkkään henkilön oikeutta vammaispalveluihin, vaikka toimintakyky vaatisi erityispalveluita. Tämä rikkoo perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatetta sekä YK:n vammaissopimuksen 5, 7, 19 artikloja ja voi olla ristiriidassa myös lapsen edun ensisijaisuusperiaatteen kanssa.

3. Turvaako esitys vammaispalveluita aiemmin saaneiden vammaisten henkilöiden oikeuden saada vammaispalveluita myös ikääntyessä?

Ei

Voit halutessasi perustella vastausta tai lisätä muutosehdotuksen

Esitys ei takaa palvelujen jatkuvuutta vammaisen henkilön ikääntyessä, mikä voi johtaa syrjivään kohteluun ja palvelujen heikkenemiseen ilman yksilöllistä perustetta. Tämä vaarantaa erityisesti

pitkäaikaisesti vammaisten, kuten kehitysvammaisten tai liikuntavammaisten, palvelujen jatkuvuutta ja oikeutta säilyttää heille aiemmin myönnetty palvelut.

4. Täydentääkö elämänvaiheita koskeva säännösehdotus jo hyväksyttyä soveltamisalakokonaisuutta riittävästi sen turvaamiseksi, että vammaispalvelulaki säilyy erityslakina?

Ei

Voit halutessasi perustella vastausta tai lisätä muutosehdotuksen

Säännösehdotus korostaa entisestään yleispalvelujen ensisijaisuutta ja siten heikentää tosiasiallista yhdenvertaisuutta. Yleispalvelut ovat usein määrärahasidonnaisia ja vähemmän saavutettavia kuin vammaispalvelut. Vammaisuuden perusteella tarvittavien erityispalvelujen siirtäminen yleislain piiriin voi johtaa siihen, että palveluita ei käytännössä ole saatavilla. Tämä voi rikkoa vammaissopimuksen 19 artiklaa (mahdollisuus elää itsenäisesti ja olla osallisena yhteisössä) ja perustuslain 19 §:ää (riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut).

5. Mitä muuta haluat sanoa esityksestä?

Ehdotettu elämänvaihesäännös ei ole tarpeellinen eikä hyväksyttävä. Se lisää oikeudellista epävarmuutta, vaarantaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen aseman ja rikkoo Suomen sitoutumia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Vaikka lakiesityksen tavoitteet – kuten yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja palvelujen turvaaminen – ovat sinänsä kannatettavia sekä linjassa YK:n vammaissopimuksen ja perustuslain kanssa, on esityksen konkreettinen sisältö näiden tavoitteiden osalta ristiriitainen.

Lakiesityksessä korostetaan, että palvelut tulee turvata yksilöllisen tarpeen perusteella, eikä diagnoosilla tai iällä saa olla määräävää asemaa. Esitetty sääntely ei kuitenkaan ota huomioon sitä, että ikääntyvien vammaisten henkilöiden tilanne ei ole rinnastettavissa pelkästään ikääntymisestä johtuviin tuen tarpeisiin. Koko elämänsä vammaisena elänyt henkilö tai pysyvän vamman elämänsä loppupuolella saanut henkilö voivat tarvita samanlaisia palveluita riippumatta siitä, onko hän täyttänyt 65 vuotta ennen vammautumistaan vai sen jälkeen.

Sääntely, joka asettaa tämänkaltaisia keinotekoisia rajoja, ei vastaa yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin periaatetta. Mikäli esitys vahvistetaan, tulee moni vammautunut jäämään ilman tarkoituksenmukaisia palveluita.

Lappalainen Juha
Suomen CP-liitto ry

Ritvanen Päivi
Suomen CP-liitto ry

